

POSTANOWIENIE

Dnia 17 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szczepaniec (przewodniczący)

SSN Adam Redzik (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi S. S.A. w B.

na przewlekłość postępowania przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie V AGa (...),

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...),

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 17 grudnia 2019 r.

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...), V AGa (...), nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje S. S.A. w B. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) 2000 (dwa tysiące) zł;**
- 3. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz S. S.A. w B. 200 (dwieście) zł tytułem zwrotu opłaty od skargi, 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;**
- 4. umarza postępowanie w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

I.

S. Spółka Akcyjna z siedzibą w B. (dalej: Skarżąca), jako następca K. S.A., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, pismem z 8 października 2019 r. wniosła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez

nieuzasadnionej zwłoki (dalej: skarga na przewlekłość). Skarga dotyczyła postępowania w sprawie o zapłatę przed Sądem Apelacyjnym w (...) (V AGa (...); poprzednio V AGa (...)).

Skarżąca wniosła o: stwierdzenie przewlekłości postępowania w ww. sprawie; wydanie Sądowi Apelacyjnemu w (...) zalecenia podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności; zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz Skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 4 000 zł (słownie: czterech tysięcy złotych) oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi podniesiono, że przedstawienie przez sąd I instancji sądowi II instancji akt postępowania po 7 miesiącach od wniesienia apelacji nie zasługuje na aprobatę, niemniej niepodjęcie – od maja 2018 r. – jakichkolwiek istotnych czynności procesowych, w sposób istotny narusza prawo Skarżącej do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Sprawa ta nie cechowała się szczególnym poziomem zawichości a przy tym nie ma podstaw do uznania, że Skarżąca przyczyniła się do przewlekłości postępowania.

Skarżąca wskazała, że brak pewności co do rozstrzygnięcia sądowego, zwłaszcza dla podmiotów działających w otoczeniu rynkowym, może pociągać za sobą istotne skutki finansowe. Długi czas trwania sporu, zwłaszcza jeśli występują dodatkowe szczególne okoliczności, może udaremnić zaspokojenie wierzyciela w sytuacji uprawomocnienia się wyroku przewidującego zapłatę kwoty pieniężnej. Ponadto, wartość roszczenia dochodzonego w sprawie głównej z pewnością wpływa na plany biznesowe stron. Skarżąca podniosła, że na realizację celów wynikających z ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego otrzymuje dotacje ze Skarbu Państwa. Wskazała, że dla prawidłowej realizacji owych zobowiązań konieczne jest również finansowanie ich z majątku własnego oraz z działalności operacyjnej. Brak rozstrzygnięcia sprawy uniemożliwia więc w części wykonywanie zobowiązań, które mają nie tylko znaczenie finansowe dla samej Skarżącej, ale również znaczenie gospodarcze dla całego regionu. Skarżąca realizuje bowiem zadania społeczne jako pracodawca, podmiot zobowiązany do wypłacania świadczeń socjalnych, rekultywator terenów i zakładów górniczych oraz zarządca zasobów mieszkaniowych.

W odpowiedzi na skargę, wniesionej pismem z 9 grudnia 2019 r., Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł o oddalenie skargi i podniósł, że w V Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w (...) czas oczekiwania na rozprawę w 2016 r. wynosił 8,5 miesiąca, w 2017 r. – 10 miesięcy, w 2018 r. – 14 -15 miesięcy, a w 2019 r. około 16 miesięcy. Wpływ spraw w 2017 r. wyniósł ogółem 2 466 (w repertorium ACa 951 spraw), w 2018 r. – 2 705 (w repertorium ACa – 458, AGa – 718, w tym 340 spraw przepisanych z repertorium ACa), w 2019 r. do 3 grudnia wpłynęły ogółem 2 384 sprawy (w repertorium ACa zarejestrowano ich 461, a w repertorium AGa – 388). Łącznie w wydziale – według przydzielonych etatów – powinno orzekać 12 sędziów, przy czym 1 sędzia przebywa na długim zwolnieniu lekarskim, a 3 nowo powołanych sędziów jeszcze nie orzeka. Sprawy są rozpoznawane – zgodnie z odpowiednimi przepisami – według kolejności wpływu.

Ponadto, zdaniem Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...), należy mieć na uwadze standardy wynikające z Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W opartym na niej, utrwalonym orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje się, że sprawa jest prowadzona przewlekłe jeśli trwa dłużej niż 3 lata w jednej instancji, a powyżej 5 lat w dwóch instancjach. Wobec tego skarga na przewlekłość w niniejszej sprawie jest bezzasadna.

II.

Sąd Najwyższy ustalił:

2 listopada 2016 r. do Sądu Okręgowego w Ka. wpłynął od Skarżącej pozew o zapłatę w postępowaniu nakazowym przeciwko E. sp. z o.o. sp.k. (dalej: Pozwana).

Sąd Okręgowy w K. 24 sierpnia 2017 r. wydał wyrok, w którym zasądził od Pozwanej na rzecz Skarżącej w niniejszej sprawie pewną kwotę pieniężną wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Apelacja od ww. wyroku została przez Pozwaną wniesiona 10 października 2017 r. Wpłynęła ona do Sądu Apelacyjnego w (...), wraz z aktami sprawy, 10 maja 2018 r. Sprawie nadano sygnaturę, zarządzono zarejestrowanie w Systemie Losowego Przydziału Spraw i przedstawiono Przewodniczącemu Wydziału do

sprawdzenia apelacji pod względem formalnym. 11 maja 2018 r. przydzielono sprawę sędziemu. W piśmie z 10 lipca 2019 r. Skarżąca wniosła o zawieszenie postępowania (wobec połączenia spółek – art. 492 Kodeksu spółek handlowych) i podjęcie go z udziałem spółki przejmującej. 25 lipca 2019 r. wylosowano pozostałych członków składu. Postanowieniem z 30 lipca 2019 r. zawieszono postępowanie z urzędu (art. 174 § 1 pkt 1 Kodeksu postępowania cywilnego; dalej: k.p.c.) i ze względu na ustanie przyczyny zawieszenia, podjęto je ponownie na podstawie art. 180 § 1 pkt 2 k.p.c. z udziałem następcy prawnego powódki, czyli z udziałem Skarżącej.

Skarga na przewlekłość – wniesiona 8 października 2019 r. – wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w (...) 10 października 2019 r.

Zarządzeniem z 24 października 2019 r. wyznaczono termin rozprawy na 5 grudnia 2019 r. Na tej rozprawie Sąd Apelacyjny w (...) wydał prawomocny wyrok, w którym oddalił apelację zasądając na rzecz Powódki – Skarżącej – koszty postępowania apelacyjnego.

III.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (dalej: ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego dotyczy skarga na przewlekłość, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

W świetle art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania

rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie. Dokonując owej oceny uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga na przewlekłość została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych przyjmuje się, że „nieuzasadniona zwłoka”, o której mowa w ww. przepisie, to wielomiesięczna beczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy bądź niepodejmowaniu czynności (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07).

Co do zasady uznaje się, że przewlekłość występuje w postępowaniu, w którym w danej instancji nie wyznaczono terminu rozprawy przez ponad 12 miesięcy (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 6 października 2016 r., III SPP 59/16; 22 marca 2017 r., III SPP 11/17; 6 kwietnia 2017 r., III SPP 14/17). Asumpt do takiej wykładni daje też art. 14 ustawy o skardze na przewlekłość, który stanowi, że ponowna skarga na przewlekłość w tej samej sprawie może być wniesiona po upływie 12 miesięcy (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2018 r., I NSP 40/18). Jednakże pogląd ten nie jest już powszechny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

Sprawa, której dotyczy skarga na przewlekłość nie była zawiła faktycznie i prawnie a ze względu na wartość dochodzonego roszczenia i charakter prowadzonej działalności miała istotne znaczenie dla Skarżącej. Jej zachowanie nie przyczyniło się przy tym do przedłużenia postępowania.

Wielokrotnie Sąd Najwyższy podnosił, że przyczyną, która uzasadniałaby zwłokę sądu nie mogą być kwestie organizacyjne i kolejność wyznaczania, na co wskazywano w odpowiedzi na skargę (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 września 2019 r., I NSP 88/19). Choć argumenty przywołane w odpowiedzi na skargę znajdują w ocenie Sądu Najwyższego uzasadnione podstawy, to z perspektywy strony postępowania organizacja i braki kadrowe nie mogą być

argumentem istotnym przy ocenie naruszenia fundamentalnych praw określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 45), jak i w aktach prawa międzynarodowego.

Postępowanie w sprawie w sądzie I instancji trwało 9 miesięcy. Natomiast sąd II instancji nie wyznaczył terminu rozprawy przez ponad 17 miesięcy. Na podkreślenie zasługuje przy tym także fakt, że dopiero po okresie 7 miesięcy apelacja wraz z aktami została przekazana do sądu II instancji. Jest to zaniedbanie Sądu Okręgowego, jednak nie zmienia to faktu, że łączny czas od wniesienia apelacji do wyznaczenia terminu rozprawy wyniósł ponad 24 miesiące.

W związku z powyższym, na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość orzeczono, że w sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Z uwagi na fakt, że Sąd Apelacyjny w (...) podjął czynności i – po wpłynięciu skargi na przewlekłość – wyznaczony został termin rozprawy, a po nieco ponad miesiącu zapadł wyrok, który jest prawomocny, w części, w jakiej skarga na przewlekłość dotyczyła wydania sądowi rozpoznającemu sprawę zaleceń do podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności zmierzających do możliwie jak najszybszego zakończenia postępowania, należało postępowanie umorzyć.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2 000 do 20 000 zł. Wysokość sumy pieniężnej, we wskazanych granicach, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. W świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego przyznawana suma pieniężna stanowi z jednej strony sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, z drugiej zaś jest rekompensatą dla skarżącego za krzywdę spowodowaną przewlekłością postępowania. Wysokość owej sumy pieniężnej winna być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienia

Sądu Najwyższego z: 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05; 14 listopada 2019 r., I NSP 151/19). W świetle przedstawionych ustaleń uzasadniona jest zasądzona na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) suma pieniężna w wysokości 2 000 zł, gdyż postępowanie sądowe trwało łącznie 3 lata. Roszczenie jest niezasadne w części przewyższającej zasądzoną kwotę.

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz Skarżącej 200 zł tytułem zwrotu opłaty od skargi oraz 240 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

rg